

Rozmowy przy filmie

Wywiady z polskimi filmoznawcami

pod redakcją
Katarzyny Żakiety, Mikołaja Góralika
i Agaty Pospieszyskiej

WYDAWNICTWO
UNIwersYTETU
ŁÓDZKIEGO

Rozmowy przy filmie

**Wywiady z polskimi
filmoznawcami**

WYDAWNICTWO
UNIWERSYTETU
ŁÓDZKIEGO

Rozmowy przy filmie

Wywiady z polskimi filmoznawcami

pod redakcją
Katarzyny Żakiety, Mikołaja Góralika
i Agaty Pospieszyskiej

W WYDAWNICTWO
UNIWERSYTETU
ŁÓDZKIEGO

Łódź 2016

Katarzyna Żakieta, Mikołaj Góralik, Agata Pospieżyńska – doktoranci: Uniwersytet Łódzki
Wydział Filologiczny, Katedra Mediów i Kultury Audiowizualnej
90-236 Łódź, ul. Pomorska 171/173

RECENZENT

Piotr Zwierzchowski

REDAKTOR INICJUJĄCY

Urszula Dzieciatkowska

REDAKTOR WYDAWNICTWA UEŁ

Katarzyna Gorzkowska

SKŁAD I ŁAMANIE

Munda – Maciej Torz

PROJEKT OKŁADKI

Katarzyna Turkowska

Zdjęcie wykorzystane na okładce:

© https://commons.wikimedia.org/Melies_color_Voyage_dans_la_lune

© Copyright by Authors, Łódź 2016

© Copyright for this edition by Uniwersytet Łódzki, Łódź 2016

Wydane przez Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego

Wydanie I. W.07060.15.0.K

Ark. wyd. 9,3; ark. druk. 9,5

ISBN 978-83-8088-138-9

e-ISBN 978-83-8088-139-6

Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego

90-131 Łódź, ul. Lindleya 8

www.wydawnictwo.uni.lodz.pl

e-mail: ksiegarnia@uni.lodz.pl

tel. (42) 665 58 63

SPIS TREŚCI

Od Redakcji	7
„Kino prowokuje mnie do zadawania pytań” – z Elżbietą Durys, autorką książki <i>Amerykańskie popularne kino policyjne w latach 1970–2000</i> , rozmawiała Ewa Ciszewska.....	11
Lang przewodnikiem po niemieckiej rzeczywistości – z Tomaszem Klysem, autorem książki <i>Od Mabusego do Goebbelsa. Weimarskie filmy Fritza Langa i kino niemieckie do roku 1945</i> , rozmawiał Mikołaj Góralik.....	29
Świat po podziale – z Martą Brzezińską, autorką książki <i>Spektakl – granica – ekran. Mur berliński w filmie niemieckim</i> , rozmawiał Karol Józwiak.....	47
Menzla i Hrabala uwielbienie dla minionej epoki – z Maciejem Robertem, autorem książki <i>Perelki i skowronki. Adaptacje filmowe prozy Bohumila Hrabala</i> , rozmawiał Mikołaj Góralik	57
Trudne do przekroczenia granice tabu – z Katarzyną Mąką-Malatyńską, autorką książki <i>Widok z tej strony. Przedstawienia Holocaustu w polskim filmie</i> , rozmawiał Michał Dondzik	73
Szlakiem zapomnianych kin – z Łukaszem Biskupskim, autorem książki <i>Miasto Atrakcji. Narodziny kultury masowej na przełomie XIX i XX wieku. Kino w systemie rozrywkowym Łodzi</i> , rozmawiała Katarzyna Żakieta	89
O potrzebie demitologizacji dyskursu historycznego w kinie polskim – z Nataszą Korczarowską-Różycką, autorką książki <i>Inne spojrzenie. Wyobrażenia historii w filmach Wojciecha Jerzego Hasa, Jana Jakuba Kolskiego, Filipa Bajona i Anny Jadowskiej – studium przypadków</i> , rozmawiała Katarzyna Figat.....	105
Przewodnik po wyobrażonych światach filmowych – z Piotrem Sitarskim, autorem książki <i>Sens stylu. O twórczości filmowej Ridleya Scotta</i> , rozmawiała Agata Pospieszńska.....	131
Groteskowy obraz polskiego inteligenta – z Dominiką Kawczyńską, autorką <i>Polski Miauczyńskich</i> , rozmawiała Katarzyna Żakieta.....	141
Podziękowania.....	151

OD REDAKCJI

Książka *Rozmowy przy filmie. Wywiady z polskimi filmoznawcami*, którą oddajemy w ręce Czytelników, jest efektem dwuletnich spotkań z cyklu „Poznaj swojego filmoznawcę”, zainicjowanych jesienią 2013 r. przez opiekunkę Koła Naukowego Filmoznawców UŁ – dr Ewę Ciszewską. Oprócz pomysłodawczyni, autorami wywiadów są studenci i doktoranci Uniwersytetu Łódzkiego, a zarazem członkowie KNF. Celem spotkań było zaznajomienie słuchaczy z różnymi metodami badań stosowanych przez kulturoznawców zajmujących się przekazami audiowizualnymi, poznanie aktualnych trendów panujących w polskim filmoznawstwie, a także całego procesu towarzyszącego wydawaniu publikacji naukowych. Dla osób będących na początku swojej drogi naukowej jest to wiedza niezwykle cenna, choć rzadko ujmowana w programach studiów.

Pierwsze dwie odsłony cyklu miały miejsce w Pałacu Biedermanna – ówczesnej siedzibie łódzkiego kulturoznawstwa. Były one adresowane przede wszystkim do studentów oraz kadry naukowej. Szybko jednak zdecydowaliśmy, że spotkania powinny odbywać się poza przestrzenią akademicką, a ich dodatkowym zamierzeniem było upowszechnianie wiedzy filmowej poza murami uczelni. Doskonałym miejscem dla tego typu rozmów stała się kameralna Księgarnia-Antykwariat „Cetus” przy ul. Piotrkowskiej, gdzie przeprowadziliśmy większość zamieszczonych w tej książce wywiadów, zaś zwieńczenie cyklu odbyło się w „Teksturze” Kawie & Bistro Barze. Dzięki temu staraliśmy się wyjść poza hermetyczną formułę rozważań akademickich, zachęcając do udziału wszystkich zainteresowanych sztuką filmową. Wywiady nie posiadały żadnych sztywnych ram, miały raczej formę spotkań autorskich, w czasie których każdy ze słuchaczy mógł włączyć się w rozmowę. Ich charakter staraliśmy się zachować w prezentowanej publikacji, nie ingerując w format dyskusji – pełen ożywczych wtrąceń i dygresji – ograniczając się wyłącznie do niezbędnej korekty edytorskiej oraz przypisów uzupełniających kontekst wypowiedzi.

Głównymi bohaterami książki nie są więc twórcy filmowi, których artystyczny dorobek stał się przedmiotem omawianych prac analitycznych, lecz filmoznawcy, opowiadający nie tylko o swoich zainteresowaniach badawczych, lecz także o ulubionych dziełach i motywacjach wyboru dyscypliny naukowej. Pretekstem do rozmowy jest zawsze jedna konkretna publikacja, choć poruszone wątki dotyczą wielu różnych zagadnień, często wykraczających poza jej

zakres. Z przeprowadzonych wywiadów wyłaniają się pasjonujące portrety autorów, chętnie dzielących się swoją specjalistyczną wiedzą oraz zamiłowaniem do kina.

Rozmowy przy filmie prezentują subiektywny wybór rozmówców, po których teksty sięgaliśmy, poszerzając własne horyzonty naukowe. Obok wywiadów z wykładowcami łódzkiego kulturoznawstwa i amerykanistyki książkę dopełniają trzy rozmowy z filmoznawcami z innych ośrodków akademickich. Wierzymy, że fascynację poruszonymi zagadnieniami można wyczuć także w zadawanych pytaniach, ujawniających często zbliżone upodobania badawcze prowadzących dyskusje doktorantów.

Tom otwiera wywiad z dr hab. Elżbietą Durys, która w rozmowie z dr Ewą Ciszewską szczegółowo opisała proces powstawania swojej pracy habilitacyjnej *Amerykańskie popularne kino policyjne w latach 1970–2000*. Zarówno w przywołanej publikacji, jak i podczas spotkania w „Cetusie” autorka mocno podkreślała perspektywę genderową, zasługującą na większą uwagę wśród polskich filmoznawców. Kolejnym rozmówcą był prof. Tomasz Kłys, reprezentujący nurt łączący badania historiograficzne z monograficznymi. Głównym bohaterem rozprawy poświęconej kinematografii niemieckiej do 1945 r. uczynił on Fritza Langa. W wywiadzie autor odnosi się także do problematycznej kwestii analizowania różnych wersji tekstualnych jednego filmu. Kinem niemieckim, choć z zupełnie innej perspektywy, zajęła się też dr Marta Brzezińska, przyglądając się ekranowym przedstawieniom muru berlińskiego. Kolejnym interlokutorem, który zechciał podzielić się refleksją na temat swojej publikacji, był dr Maciej Robert. W *Perelkach i skowronkach...* badacz opisał wszystkie filmowe adaptacje prozy Bohumila Hrabala. Z kolei dr hab. Katarzyna Mąka-Malatyńska zaproponowała nowe spojrzenie badawcze na temat Holocaustu w polskich filmach. Perspektywę tzw. nowej historii kina przybliżył Łukasz Biskupski, śledząc narodziny kultury masowej na przykładzie filmowej Łodzi. O tym, co kryje się za tytułowym *Innym spojrzeniem...* w portretowaniu historii w kinie polskim opowiedziała dr hab. Natasza Korczarowska, zaś prof. Piotr Sitarski w toku rozmowy wokół książki *Sens stylu. O twórczości filmowej Ridleya Scotta* podjął również intrygującą kwestię zmian, jakie w sposobie uprawiania filmoznawstwa, a co za tym idzie również pisania o filmach, przyniosło wprowadzenie nowych nośników – najpierw kaset VHS, a następnie płyt DVD i plików cyfrowych. Wreszcie łódzka dziennikarka Dominika Kawczyńska starała się nakreślić obraz polskiego inteligenta w filmach Marka Koterskiego podczas wieńczącego cykl spotkania o *Polsce Miauczyńskich*.

Pomimo bogatego spektrum – obejmującego okres od kina niemego do obrazów współczesnych i dzieła różnych autorów filmowych oraz kilka kinematografii narodowych – w rozmowach z filmoznawcami powracają te same wątki: jak pisać o ulubionych filmach, jak poruszać się po archiwach czy jak pogodzić dyskurs naukowy z chęcią dotarcia do szerszego grona czytelników. Dla osób

znających wspomniane pozycje niniejsza książka będzie interesującym uzupełnieniem, nierzadko zawierającym dodatkowe wnioski i obserwacje autorów. Dla wszystkich pozostałych – zachętą, aby sięgnąć po publikacje przywołanych filmoznawców. Wyrażamy nadzieję, że lektura zawartych w tym tomie wywiadów okaże się dla Czytelników tak samo zajmująca, jak fascynujące były dla nas spotkania ze wszystkimi naszymi rozmówcami.

Katarzyna Żakieta, Mikołaj Góralik, Agata Pospieszyńska